

Պիր գաւ սենէտէն պէրու, Պրուսա հա-
վալիսնտէ թիւրէմի, վէ շիմտիյէ գատար
էնվայի շագապէԹ վէ խապասաթէ ճիւրէթ
իթմիշ օլան կէմէյէքլի շագքի մէհուր Լա-
նօլուն, վալիի վիւսեթ տէվէթլու շիւնի
րաշա հագրէթլէրինին թէշրիֆի ալիէրին-
տէն պէրու, իճրա պաշլուրտուգլարը թա-
հարրիյաթը ումումիյէ վէ թագրիպաթը շէ-
տիտէ սէմէրէսիյէ, օն պէշ էշխասը րեգիւէ-
տէն միւրէքքէպ օլան ճէմիյէթլի րէրիւն

վէ առգուղ նէֆերի ֆերար իթմիշէր իսէտէ ,
միւշարիւշէ հազրէթլէրինն թէապիւրի սա-
յիպէսիյլէ , հէր թարաֆը պաղլը պուլտուգ-
լարնտան գաթի իւմիտ օլմուշլար , վէ Մա-
նօլ վէ ընֆիլէրիննէն իքի նէֆէրի Պրուսա
գըրթէրտարը ըրֆաթլու Գարա Շէրիֆ աղա
իլէ միւտարէպէյէ թուլթուշուպ թէլէֆ . վէ
բատաշլարը տախի հայնէն ախգ ու կիրիֆթ
օլմուշլար տրր : Կէրշի շագըրի մէրգուսուշ
տալ վէ պուտաղլարը հէնուգ գըրըմամը ի-
տէտէ , համտ օլտուշ նըսֆընտան զիեառէսի
մանվ ու թէլէֆ օլմուշ տուր : Պիւլթֆիհի
թէալա աղ կիւնտէն պու հապալի էհալի-
սի պիւտալիթիւն էչգընանըն խապէսէթի
էլինտէն ըսնաթ օլանագ տըր : Տէրտէսթ
օլտուշան եէտի ընֆիլէրի շիմտիյէտէ ք մէր-
գուլ շագըր իլէ պէրապէր իճրայի շէգալէթ
իթմիշ օլտուգլարընը հուգըրու հազրէթի
վիլայէթլէնաֆիտէ վէ մէնլիսի քէպիւրտէ , միւ-
քէրէրէնէն եէկեան եէկեան իգրար ու իթի-
րաֆ իթմիշէր տիր : Պալտառէ զիք օլու-
նան եէտի նէֆէր բատաշլարնտան լյնէ-
սէլի օղլու մէշհուր Գօսթի իլէ Սաղալը
կօրկի , Ապօլեօնա գարիյէսինտէ տէրտէսթ
օլտուտուգլարը սըրատա , Գիւրտ Օսմանը վու-
րուպ էօլտիւրտիւքլէրի , վէ իւղէրլէրինէ վա-
րան Ապօլեօնա գարիյէսի խանէտանը գատի-
մինտէն Հալիլ պէյ իլէ եինէ գարիյէի մէղ-
քիւրէ էհալիթիւնտէն տիկէր իքի քիշիյի վու-
րուգլարը , վէ միւմայիլէյն Հալիլ պէյին տա-
խի շէտիտ սուրէթտէ մէհրուշ օլտուգուշ-
տան , իւմիտսիգ տէրէճէտէ պուլտուտուգու
թանգըրաթի վագաատան տրր էֆէնտիմ :

ԿԻՐԻՏ ՄԵՍԵԼԷՍԻ

Ճիւմա իրթէսի կիւնքի Լէվանթտա
օղուտուտուգուշան նէգարէն , մէղքիւր մէ-
սէլէնէ միւտախէլէ իթմիշ օլան տէվ-
լէթլէրին թէրթիւմանլարը , կիրիտտէ միւ-
թարէքէ օլուպ , էհալինն ընթի սիւալ
օլունմասը խուսուսլարընա տայիր , կէշէն
հաֆթա Պապը-ալիե եէնիտէն իֆատէ
իթմիշէր տիր : Պապը-ալի Բուսիա սէ-
ֆիրի ճէնէրալ իկնաթիւթ ճէնապլէրինէ
պիր ճէվապ վէրիպ , սայիր էլ չիլէրէ տա-
խի օլ ճէվապը պիւտիւրմէսինի սէֆիրի մու-
մայիլէյնէ ընճա իթմիշ իսիշ : Պապը-ա-
լի , վէրտիկի ճէվապընտա միւթարէքէ
օլունմասը թէքիլիթինի ընտտ իթմէսիպ ,
Ֆազաթ գարաւա եալընըգ պիր ալ միւտ-
տէթ իշին միւթարէքէյէ ըուի ըրգա կէօս-
թէրտիկի հալտէ , տէնիգտէն ճէգիւրէնին
ապլօգաւընըն եինէ տուրմասը հազգըն-
իսրար իլէմիշիմիշ :

Իսիւր միւթարէքէ զէմանընտա ,
ք օրս իսթէր իսէ , ճէգիւրէտէն չըգմա-
սլնա միւ մանաթ օլունմանըպ , Ֆազաթ
ճէգիւրէյի թէրք իտէն կիրիտիլէր , կիրի-
տին եէրիլ էհալիսի օլմագ հուգըրլարը-
նը զայպ իտէճէլէր , վէ հիւքիւմէթի
սէնիեթ թարաֆընտան խասսէթէն էմր
թահսիլ իթմէտիքէ , եէնիտէն կիրիտ
տէօնէ մէյէթլէր իսիշ :

Էհալինն ընթի սիւալ իթմէք իշին
պիր թէֆթիշ գօմիսիօնու թէքիլիթինէ
կէլինտիքտէ , Պապը-ալի պուսու Ֆազա
պիր շէյ առտ իթմիշ տիր , չիւնքի եոնա-
նա իլհագ օլմագ արգուտուշու իղհար իթ-
մէք խուսուտու , ընթ սիւալ օլունտու-
ղու հալտէ տախի գապուլ օլունմանա-
ճաղը էվլէլտէն իլան օլունտուղու թագ-
տիրտէ , էօթէտէ իտարէճէ իսլահաթլար
իւղէրինէ էհալինն ընթ սիւալ օլունա-
ճագ տըր , պու տախի , գաթէն Պապը-
ալի օլ իսլահաթլարըն բէյտէրբէյ իսթէ-
նիլտիկիտէնտէ զիեառէ օլարագ մէվըր-
յի իճրաեթ վագ օլունմասընը վատ իթմիշ
տիր :

Հիւքիւմէթի սէնիեթ էվլէլա կիրիտ-
իլէրէ ու մուսի աֆիլ իհսան իտէճէկինի ,
վէ պիր իսիսթիլէն վալի օթուրաճաղը-
նը վատ իթմիշ օլուպ , վալիի մումաիլէյ-
նէ գուրա իլէ ինթիլիսապ օլունմուշ 4
նէֆէրտէն իպարէթ պիր մուալին մէճ-
լիսի վէրիլէճէքմիշ , մէղքիւր մէճիս կի-
րիտ ճէգիւրէսի իտարէսի իշին լաղըմ կէ-
լէն նիգամաթ վէ գանուշլարը գալէմէ
ալաճագ օլուպ , Ֆազաթ հէր հալտէ
պապը-ալի անլէրին գարարընը եախտ
թէքիլիթինի գապուլ իթմէմէյէ տախի
հազգը օլաճագ տըր :

Եոնանա հիճրէթ իտէն Ֆաթիլեա-
լար վէ կիրիտի տախի թէրք իթմէք իս-
թէյէն կէօնիլ լիւլէր , պապը ալինն մէ-
սարիֆաթը իլէ կէրիլ քէնտի վաթանլա-
րընա նագլ օլունմագ տըր : Պունտան
գաթիլապար էհալինէ օլան զիեանա պէ-
տէլ Պապը-ալի աղ չօգ պիրէր մըգտար
իեանէ իտէճէք օլուպ , խարապ օլան քի-
լիսէլէր , չիթթիլէր . վէ գարիյէլէր տա-
խի քէզալիք մալիե խապինէսինտէն ին-
չա իթտիրիլէճէք իսիշ . մէղքիւր թար-
գիեթ իեանէսինն եէքիւն մէպաղը 500
պին լիւաեթ թէճալուգ իտէմէյէճէք օ-
լուպ , մէմալիքին տիկէր պիր էեալէթի
վարիտաթը , մէղքիւր թամիրաթ վէ թար-
գիեթ մէսարիֆլէրինէ թայիին պուլրու-
լաճագ իսիշ , կիրիտ ճէգիւրէսի կէրէք վէր-
կիտէն վէ կէրէք կիւմիւրէք իլուսուլա-
թընտան ալթը սէնէ մուալի օլունմագ
իսիշ :

Լէվանթըն վէրտիկի պու մալիւմաթ-
լար սահիհ օլուպ օլմատըղընը պիլէմէ-
յիպ . Ֆազաթ սայիր խուսուսլարը պէր
թարաֆ իտէրէք , եալընըգ պիր խուսու-
տա պաղը միւթալալարընըն պէեա-
նընտան աախի սարֆը նագար իտէմէյիպ :

Պու խուսուտու էհալտէն ընթ սիւալ
օլունմասը իտատաւը Էվրօպա տէվլէթլէրի
թարաֆընտան զուհուրա կէլմէսի , վէ
հաթթա օլ պապտէ պու գատար իսրար
օլունմասը , աշուրի մէրթէպէտէ թէաճ-
ճիւպիւմիւրի մուճիպ օլմագտա տըր ,
չիւնքի պիր առտ մտիկէրինէ պիր մէպտէ

իսի տիր տէյի իպրամ իտէր իտէ , էվլէլա
օլ մէպտէեթ քէնտիսի ըրայէթ իթմէլի
տիր , քի իպրամ իթտիկի քիմէսնէ ինտին-
տէ : տախի հիւսնիւ գապուլիլէթ պուլ-
տուշ . Էվրօպա տէվլէթլէրի կիրիտ էհա-
լիսինն ընթի սիւալ իթմէք իտատաւը
իլէ , պիր մէպտէ եիւրիլթմէք էֆքեա-
րընտա մը տըրլար , Ֆազաթ օլ մէպ-
տէնին թէգատտիւմինէ քէնտիլէր հիշ
պիր շէյ եաֆմաեօրլար իտէ , նաթըլ պաշ-
գասընըն վասըթաւը իլէ իլէրլէմէսինի միւ-
րատ վէ իպրամ իտէրլէր : Պաշըճա Ֆը-
րանսա տէվլէթի պու մէպտէյէ ըրայէթ
իտէնլէրտէնիմ կիպի էօյիւնտիւկիւ հալ-
տէ , պիլգաթ քէնտիսի Մէգաթատա օլ
մէպտէյէ ըրայէթ իթտիմի . վէ ընտէն
իթտի իտէ , աալ էհալինն միւրատը իմ-
բէրաթօրուգ իսթէմէքմի՝ իտի , վուգու-
աթ օրաճա պու ընթ սիւալ իթմէնին նէ
աեաթտա շէյ օլտուղունու թէպէլիլէն
իթտի , վէ պու գուրա օ գատար ուգագ
պիր եէրտէ նէ թարգ պիր շէյ օլտուղու
պիլէ գարանլըգ տըր : Ֆրանսա հազգըն-
տա պաշգա խուսուսլար վար քի , սիւքիւթ
իլէ կէշէրիպ :

Էհալինն ընթի սիւալ իթմէք մէպ-
տէսինի Բուսիա տէվլէթիմի՝ տիր թէքիլի
իտէն , աճայիպ հալ , Լէհիլէր մուգառ-
տէմ պիր գրալըգ իտիլէր , վէ կէշէնլէր-
տէ տախի քէնտի իսթիլլալիլէթլէրինի
էլտէ իթմէք իշին Բուսիաեա գարըն սի-
լահա տալրանտըլար , տէօյիւշտիլէր , գան
տէօթիլէր , Էվրօպա տէվլէթլէրի պուշ-
լարա նէ եաթըլար , Բուսիաեա ընթլէ-
րինի սիւալ էթ տէտիլէր մի , խայր , իլա
իսանէն կէօթէրտիլլէրի տօսթիլուգ տա-
խի պիշարէլէրին հալինճէ պիր գաթ տահա
գիեառէ սէֆալէթլէրինի մուճիպ օլտու-
Բուսիա թէքիլի իտիեօր ընթ սիւալ իթ-
մէք մէպտէսինի իտէ , քէնտիսի Լէհիլէ-
րին ընթի սիւալ իտիեօր մու , պաշգա
տէվլէթլէր պու կիւնէ գատար օնլարա
օլան թագիլլաթա նիշին պիր շէյ սէօյ-
լէյէմէեօրլար :

Ավսթրիա տէվլէթիմի տիր , Ֆազաթ
պու կիւն հէնուգ չօգ օլմատը Մաճառ-
լարը խօշնուտ իթտի , վէնէտիկի զօր իլէ
վէրտի , էօթէտէ պու կիւն հիւքիւնտէ
պուլունան սայիր պու գատար մուլթէ-
լիլի միլլէթլէրին ընթի սիւալ իլլէ տէն-
սէ , իճրասընա ճէսարէթ իտէպիլիմի ,
թիլրօլ իթալեաեա իլհագ օլմագ իսթէ-
մէգ մի՝ , խրուաթիստանըն պիր արգուտու-
եօր մու , ընթլէրինի սիւալ իտէեօր մու .

Բրուսիա տէվլէթիմի տիր , Ֆազաթ
մէկէրչի պու գատար ուլիպ գըրալըգ-
լարը գըլըճ իլէ գապթ իթտիլլէրտէն պաշ-
գա , Շիլլիլ տուգալըղընտա պուլունան
Տանիմարգալլարըն ընթի սիւալ իթմէք-
լիլէ ալէնէն իմգա վէրմիշ իքէն (Բրալկա
ահանամէսինն պէշինճի պէնտի) իճրա-
սըն իտէեօր մու :

Ի թալեա տէվէթի մի տիր պու մէպ. տէյէ զեհատէ ըրայեթ իտէն, Ֆազաթ զանն իտէրիզ քի, Ի թալեա էհալեթինն պիր արգուսու վար Բոմանը փայթալթ իթմէք, պու արգուսու իծրասընա էն. կէլ օլան սեպտեմբեր 15 հատնամէսին ինչին էհալեթին արգուսունա մուղայիր օլտուղու հալտէ գապուլ իտուպ իմգա. լատը, ինչին Ֆրանսըզ տէվէթի իթալ. եալլարըն պու արգուսունու պիր իքէն, մէք քիւր աստնամէյի թէքիլթ վէ սաս. քիլինի Բոմատան չէքմէսի ինչին պիրիննի մուգավէլէ մագամընտա իպրամ իլլէյիպ տէ, անլէրին պու արգուսունա գարչը ա. տէթա պիր տիվար չէքտի:

Պապը-ալլեթ օլան պու թէքիլթ ին. կիլիզ տէվէթի իլհագ տէյիլ տիր զանն իտէրիզ, չիւնքիւ օնա տալի իրանտայը հազըր իթմիչ կէօթէրէճէք իտիք:

Իմտի Էվրօթատա էհալեթին ընչին սի. ալ իթմէք մէպտէսի հէնուգ հիչ պիր տէվէթին պիրէր թարգտա իլլէրինն եա. ըամամըչ օլտուղու հալտէ, օլմէպտէսէրի. ալթ օլուսմասը նաւը տէվէթի ալթ. եէեէ իպրամ օլուսմալիլթ, պիլլէմէյիզ:

Պիզ տէյիլ քի պու մէպտէ Ֆէնապիր չէյ տիր տիմէք իսթէրիզ, հաչա, իլլա թանըրը օնուս պիր մուգատտէս մէպ. տէ օլտուղուսու, լաքին միւրատըրը, պու պապտէ Էվրօթա տէվէթիլինն օլ մէպտէյի Պապը-ալլեթ թէքիլթ իթմէլէ. ըի հագգաննիթին խարիճինտ պիր հա. ըաքեթ օլտուղուսու անլաթ մագտան իպարէթ տիր:

... Խմբագիր:

1867 օգոստոս 8/20 Սեբաստիա.

Սեբաստիոյ աղքատիկ 12 անձերէ գու. մարեալ Աւետարանական հայ եղբարցս վի. րաւորեալ սրտերնուս զառն ցաւերը բա. րեհանցեցէք ձեր պատուական լրագրոյն մէջ տեղի տալով ընթերցասիրաց առջեւ պատ. կերպանելու, այսինքն հետեւեալ անխաւի. եւ նոր ձեւ բանադրանքի մը դատը վճռե. լու:

Արդ քաջ գիտէք, որ Ամէրիգան Պորտ չոգեսէր ընկերութիւնը Սեբաստիոյ վիճակին համար երկու միսիօնար եւ մէկ միսիօնար բժիշկ խրկած են, որպէս զի ըստ արժան. ւոյն կամ նոր առաքելութեան համեմատ Ա. ւետարանն, իբր թէ նոր վարդապետութիւն մը բերած. բայց իրենք իրենց յատկացեալ առ առաքելութեան կամ քարոզչութեան պաշտօնը զանց ըրեր, ու տեղերին մէյ մէկ հայ օգնականներ դնելով իւրեանց յատկացեալ պաշտօնը անոնց յանձնած են, որ իրենք զեղխութեան եւ զքօսանքնուն նային, այ. սինքն ուտել խմել հագնել կապուիլ զանա. զան եղանակաւ, ու մատամաները ձիւրու վրայ հեծցնել, ու զքօսանքի տեղեր տանիլ. . . . Ինչպէս կրթէ տէրը, վա՛յ ան հովիւ. ներուն, որ փոխանակ հօտը արածելու, ինք. զինքնին կարածն. . . . Ամէն մէկ մի. սիօնար տարին կանցնի կերթայ, հինգ ան.

քամ չեն քարոզեր: Աս մարդիկը գրեթէ 12 տարիէն հէտէ հոս իրենց հանգստութեան եւ զեղխութեան դուրսիւնը ինչ որ էր, դեռ նոյն է. գրեթէ մաս մըն ալ վրան աւելցու. ցած են: Ասոնք խորհեցան որ ընկնելը մասնաւոր տարեկան տուրք մը տանք զըպ. րօցի եւ ալլն ժողովարանի ծախքերու հա. մար. մենք ալ հաճեցանք սիրով տալու, որ. պէս զի բոելով թէ մեր գաւազներուն օգտին համար հարկաւ տալու ենք, երբոր քիչ մը աղաքները կարգաւու եւ ուսման մէջ յա. ռաջ կերթան կամ գումարնին կը շատնայ, ահա նոր փոփոխութիւն մը կամ երկայն վա. քանցայ մը երեւան կը հանեն, եւ կը գոցուի դպրոցը, ու այսպէս տղաք կոկսին փողոց. ները՝ առջին անգին բարոյականնին աւերուած տղոց հետ ընկեր ըլլալով, բոլորովին դպրո. ցը սորված բաներնին կը մոռնան. Հիմա ա. տենն է ըսելով կրկին դպրոցը կը բանան, կըս. կըսին վարժապետին նոր կարգադրութիւն. ներ ու կանոններ դնել, թէ պէտք չէ որ տղոցը ուսման գրքեր դաս տաք, մենք հա. ճութիւն չունինք, այլ պէտք է որ Աւետա. րան եւ Քրիստոնէական բերան գոց ընել տաք, ի՛նչ ընէ խեղճ վարժապետը, քանզի անոնցմէ կախում ունի, ձայն չի կրնար հա. նել: Այսպէս քիչ մըն ալ յառաջ գացածին պէս տղաքը, նորէն կոկսին վարժապետին պոյին եւ գլխուն պատճառ մը գտնելով կըր. կին գոցել դպրոցը: Ալ մամանակը գիտէ, ատեն մը այսպէս կերթայ: Առտուած իր մեծ իմաստութիւնովը տարին չորս եղանակի մէջ գրած է՝ բայց առ մեր յարգոյ միսիօնարնե. րը մեր դպրոցները տարին քանըչորս եղա. նականերու մէջ գրած են, ընթերցողք առ բա. նիս աղէկ կը վկայեն, թէ այսպիսի դպրոց. ներու արդիւնքը միայն ճիշդ զրուցէ զրոյ հանելուն կը նմանի եւն. . . .

Դառնանք կրկին մեր շարունակութեա. նը, ինչպէս վերը ըսինք թէ տարեկան մաս. նաւոր տուրք մը ընդունած էինք. առ տարի բան մնալ վրան աւելցուցին. ըսելով թէ պէտք է որ օգնականին կէս ամսականն ալ տաք. ուստի կրկին անգամ նեղուելով եւ ճարելով մեր տարեկան տուրքերուն վրայ մաս մնալ աւելցնելով ամիսը հարիւր դահե. կանի հասուցինք, ուրիշ ծախքերէ ի գատ, բայց ինչո՞ւ գոհ ըլլան յարգոյ միսիօնարները, կրկին կստիպեն, կը նեղեն ըսելով՝ թէ դուք անչուշտ օգնականին ամսականին չորս հար. իւրին երկու հարիւրը տալու էք: Քանզի մենք ամէն կիրակի կը տեսնենք որ շատ բազմութիւնով ժողովը կընենք, եւ շատ անգամ համրած ենք եկող ժողովուրդը, եւ նոյնպէս գրած ենք ձեր թիւը Ամէրիգան Պորտին եւ Պօլսոյ ժողովին, որ ամենէն մէ. ջին հաշիւը եօթանասուն մարդ է, ուրեմն անչուշտ տալու էք երկու հարիւր դահեկա. նը, եթէ ոչ՝ օգնական չէք ունենար: Բար. գոյ միսիօնարաց կրսնք, թէ որ մենք ենք, մեր թիւը տասն երկուք է առ եօթա. նասուն մարդիկը որո՞նք են, խեղճ միսի. օնարներ՝ հովուական կարեկցութիւնը ան. գամ չունին, որ գոնէ հօտերուն տունե. րը պըտըտելով կարող ըլլան հօտերը ճանչ. նալու: Իրաւ է եօթանասուն թիւը՝ զի

ժողովարաննին երթ եւ եկ փողոցի մը պը. րան ըլլալովը՝ իբրեւ տեսարան տեսալ տե. սակ տղաքներ երեմն, ալ յարգի մարդիկ ներա կը մտնեն, առանց ժողովը լրանալու ընդ. միջելով դուրս կեցին, առ բազմութիւնը տեսնելով, կը գրեն Ամերիգան Պորտին, թէ առ կիրակի այսչափ բազմութեամբ ժողովը ըրինք, առ բանս կընեն, որ չըլլայ թէ Պոր. տը իրենց գլխուն եւ պոչերնուն պատճա. րանք մը դնելով ետ կանչէ, հապա լիթ. ները առատ առատ Պորտը խրկէ, որ սրտի երջանկութեամբ վայելեն: Ասկէ զատ կը. տեն որ, «Մենք գրած ենք Պորտին եւ Պօ. սոյ ժողովին, որ Սվազու բողոքականները կարող են օգնականին կէս ամսականը տա. լու եւ անհրաժեշտ պիտի տան, մենք հիմա անոնց առջեւը սուտ չենք իյնար, ուրեմն անչուշտ տալու էք, եթէ ոչ՝ կը գրենք ձեր վրայով չըջակայ եկեղեցիներուն որ ձեզ իբ. րեւ Բողոքական չընդունին, ու մենք ալ կը ձգենք կերթանք» մեզմէ եղբօրը մէկը ըսաւ, «Գողութիւն չենք կրնար ը. նել, եւ օրական հացերնիս ալ եթէ տանք մենք անօթի կը մնանք, եւ մէջերնիս անանկ աղքատներ կան որ յոկ հացի մը կարօտու. թիւն կը քաշեն ու կրկին տուրք կուտան, հոնդերանիս, փալթօնիս ծախսնք, ան. չուշտ պէ՛տք է որ տամք, ըսէք ուրեմն նպատակնիդ ինչ է նէ, ժամ մը լառաջ ըրէք որ տեսնենք»:

Օգոստոս վեց կիրակի օրը քարոզին ա. տէն պատ. Լիւնկաթօն եւ պատ. Պրանթ սա հետեւեալ բանադրանքը կարդացին. «Ահա առ ընելով, այսինքն օգնականին կէս ամսականը չտալովնիդ Առտուած ձեզմէ ե. րես պիտի դարձնէ. . . Սուրբ հոգին ձեզ. մէ պիտի հեռանայ. . . Ամերիգայի հօգ. ր իշխանութիւնը ալ ձեզի պաշտպան պիտի չըլլայ. . . որուն ազդեցութենէն ձեր քա. ղաքական գործերը փաշան սիրով կը տես. նէր. . . ահա մենք ձեզ չի պիտի սիրենք եւ ոտքերնուս փոշին ձեր վրայ եւ առ քա. ղաքիս վրայ թօթուելով պիտի երթանք. . . դպրոցները պիտի գոցենք, նոյնպէս ժողո. վարանը, եւ գուցէ ալ պիտի ծախենք եւ ոչ ալ օգնական պիտի ունենաք, ուրէմն ձեր վիճա. կը ի՞նչ պիտի ըլլայ, դուք խեղճ պիտի ըլլաք, փաշան ձեզի թշնամի պիտի ըլլայ, նոյնպէս Հայոց ազգը եւ ուրիշ ազգեր եւայն եւայն»: Առ խօսքերէն ետեւ մեզմէ եղբօրը մէկը ոտք ելաւ սա մէկ տուն մը Սաղմոսը ըսաւ «Համբարցի զաչս իմ ի լերինս ուստի եկես. ցէ ինձ օգնութիւն, օգնութիւն իմ Տէառ. նէ եկեսցէ, որ արար զերկինս եւ զերկիր»:

Ո՛վ ընթերասէրներս, բաւական սեպե. լով այսչափս, եթէ լսած չէիք առ նոր ա. ռաքելու, . . . Ետարանիչներուն բանադ. րանքը նէ, ա՛յ, . . . Կցէք ու տեսէք, ու տե. սածնուգ համեա. տ դուք ձեզմէն դատե. ցէք զմեզ, եթէ դատուելու արժան ենք, ահա պատրաստ ենք դատուելու, ապա թէ ոչ՝ երբ լսէք, մեզ չմեղադրէք:

Եթէ ներելի է սա հետեւեալ գրուածքի ցանկն ալ հրատարակուի. . . .

- 1 Նշան Աթուսեան բժիշկ 500
- 2 Հոսի Գարութիւն Զոպապուրունեան 275

3	Յակոբ Պողոսեան Ակնցի շրջիկ օգնական	250
4	Կարապետ Գալուստեան օգնական	250
5	Դեորդ Շիրինեան բժիշկ	170
6	Աւետիք Պէկեան Կուռամցի արշնճի	90
7	Մարտիրոս Պետիկեան դաշի	48
8	Առաքել Մկրտչեան ծխագործ	48
9	Գեորգ Ուրֆացի աշնի	48
10	Մքիսեէլ Հիւսեան բնականի	56
11	Նշան Թօթալեան ղըրճճի	50
12	Դաւիթ Պետրոսեան ասեղնագործ	20

Այս գումարին հազար երկու հարիւր օգնականին տրուելու որոշուեցաւ, միացած ժողովարանի եւայլն ծախքերու. բայց չընդունուեցաւ:

1867 օգոստ. 20 Ի դիմաց
Սուազ Սուազու Հայ Բողոքականաց (Իշխար)

Պալատէքի մէքթուպու օգուտուգտա զեհատէսիյէ էսէֆ իյլէսէք ճայիզ տիր. զերա, միլէթիմիզին հէր գանդի գըսմընն տախիլի հալինէ տիգգաթ իյլէսէք, պիր նէվի էսիրլիք բէնչէսինտէ պուլունտուղուն կէօրմէքտէսիզ. վէ զեհատէ էսէֆ իտէճէք եէրի շուրասը տըր քի, պիզիմ իտարէտէն իյի պիր իտարէյէ մալիք օլմագ էմէլ վէ նիյէթիյլէ պիզտէն ալլըրանլար, պու կիւնքի կիւն պիզտէն զեհատէճընաճագ պիր իտարէ թահթընտա պուլունմագտա տըրլար. շէօյլէ քի հիշտէսիլիսէ պիզիմ գըսմընդ, տէրտիլ տաւաճըն աղլաեարագ թէսէլի պուլապիլտիկի կիպի, հալինտէն թէշէքքի իտէրէք հէմ թէսէլի պուլմագտա վէ հէմտէ եաւաշ եաւաշ մէնզիլի մագսէտինէ վաւը օլապիլմէքտէ իքէն, տիկէր գըսըմաւըրմըզ իսէ, շու թէսէլիտէն տախի շիմտիյէ գատար մահրում պուլունմագտա տըրլար, եանի սէս չըգարըպ հալէրինտէն թէշէքքի իթմէյէ տախի գօրգմագտա տըրլար. վէ պուլունտանտա գաթինաւաւ, քէնտիլէրէ գուլում իտէնլէրէ պիզտէն զեհատէ ինանըպ վէ ալտանմագտա տըրլար:

Վէ պիզտէ պիւլիւք պիր ֆարգ տաւա վար տըր քի, պիզիմ ֆուգարամըզ էկէր կէրէք բուհանի վէ կէրէք ճիսմանի գալըմլարը երեզնէտէն գուլում չէքմէքտէ իտէլէր, հիշտէսիլիսէ պաշգա մէզհէպէ վէ միլէթէ գուլ վէ քէօլէ օլմագլըյա գատար իրթիքեապ իթմէյիպ, միգտարի քիֆայէտէ ճէնապ թաշըմագտա տըրլար. հալ պու քի միլէթիմիզին Գաթօլիք գըսմը, քէնտիլիյէ հիշ պիր միւնասէպէթի օլմատըլը, վէ հիշ պիր ճիւհէթիէ էսիրի մագամընտա պուլունմագտա մէճգուլիյէթի պուլունմատըլը հալտէ Բօմաեա, վէ Բրօթէսթան գըսմըմըզ տախի, կիւեա քէնտիլէրտէ օնլար գատար, թապէն ազլու ֆիրասէթ եօգ տուր, վէ քէնտիլէր օգուտուգլարը քիթապլարը օնլար գատարանլաեամագլար օնլար կէօյտէն

ինմիշ պաշգա պիր ճինա ատամլար տըր կիպի, կիտիպ Ամերիգանըն Պօրտ ընկերուլթիւնու նամ կամաւոր տիլէնճի ընկերութիւնուն տիլէնճիլէրինէ մատտի վէ մանէվի սուրէթտէ հէմ էսիր օլմագտա վէ հէմտէ օնլարտան իմտատ, մուալէնէթ վէ քէրամէթ պէքլէմէքտէ տիրլէր:

Հալեա չօզլար Ամերիգանըն Պօրտ ճէմիյէթիինի պիւլիւք վէ բէսմի, պէ եախօտ պիր թագըմ գէնկին վէ խայրխաճ գաթլարըն պէյնլէրինտէ թէշէքիլ իթտիլէրի ճէմիյէթի տիր, վէ պուլունտա կէլէն միսիօնարլար մէրգուլման խայրխաճլար թարաֆընտան կէլմէքտէ տիրլէր տէյի պանն իթմէքտէ, վէ միսիօնարլար տախի քէնտիլէրինի օնլարտա կէօսթէրմէքտէ վէ շաշգըն էհալիյի ալտաթմագտա տըրլար. հալ պու քի հագըգաթի հալ էօյլէ օլմաեըպ, իլա պիր թագըմ ատամլար, պու միսիօնարլար տախի օնլարտան օլտուգլարը հալտէ, պաշլըճա քէնտի կէլինմէլէրի իշին, չիւնքի էքսէրիսի Ամերիգանըն ֆագըր վէ սէֆիլ քիմէսնէլէրինտէն իպարէթ տիրլէր, պէյնլէրինտէ պիր թագըմ նիյէթիլէր տիւշիւնմիւլէր, գանուլար եագմըլար, օտալար աշմըլար, եագըճըլար գօյմուլար, վէ էօթէյէ պէրուլէ վագըլար չըգարալագ, վէ տինտար էհալիյի, Ասիա գըթաւընտա պուլունտուգտա խրիսթիանալըք նէ իտուկին պիլմէյէն էրմէնիլէրի իմանէ կէթիլէճէկիզ տէյէրէք, գանտըրմըլար, պիր չօգ փարալար թօթլամըլար, վէ պաշլամըլար հէր պիրիսի պիրէր թարաֆա եաեըլարագ մէզքիւր փարալարը հէմ եէմէկէ, վէ հէմտէ, մէզքիւր գուլմանեալարընտ տէվամ իտէպիլիլէր իշին պիր մըգտար շէյտէ էրմէնիլէր ուլլունտա սարֆիլէ մէքթէպլէր աշմաեա, քիթապլար պուսթըրմաեա, զագէթալար նէշը իթմէյէ, վէ պիր թագըմ եալան հաւաթիպէր իլէ Ամերիգանըն էհիլ սախալէթ վէ սահիպ սէրվէթ էհալիսինի ալտաթմագտա Եօլսա պիզիմ խալըն գանն իթտիկի կիպի, պու միսիօնարլար պաշգա ատամլար թարաֆընտան կէլմէյիպ, իլա քէնտի օրթագլարը վէ արգատաշարը թարաֆընտան կէլմիլէր տիրտիլէք տիր քի մէրգուլման խայրխաճ տիրլէն ճիլէր, պիզգաթ քէնտիլէրի տիլէնիպ, քէնտիլէր սարֆիլէթտէ, քէնտիլէր եէմէքտէ, վէ էհալիսին փարասըլա խայրխաճըզ սըլֆաթը սաթմագտա, վէ պիզիմ գէվալը Հայլարըմըգտա կիտիպ օնլարտա պաշ էյմէքտէ, վէ իյիլիք տիլէնմէքտէ տիրլէր:

Եւէքիւր մէքթուպտան Սըվապտաքի բրօթէսթան Հայլարըն նէ մէրթէպէ աւընաճագ պիր հալտէ օլտուգլարը մալիւ օլտուգտան պաշգա, պիր խուսուսիսէ բէք տիգգաթա շաեան տըր. շէօյլէ քի մէրգուլման միսիօնարլար տախի, թըպ:

գը գաթօլիք միսիօնարլարը կիպի, պիզիմ շաշգընլարը, խարիճտէն բօլիթիգաճա պիր մուալէնէթ եանի հիմայէթ վատլարըյա գանտըրմագտա վէ ալաւմագտա իմիլէր. էկէր, մէզքիւր մէքթուպտա հիշ պիր միւպալաղա եօգ իսէ, մէրգուլման միսիօնարլարըն, Ամերիգա տէվէթի իսմինէ հիմայէթ լուղէթիլի իսթիմալ իթմէլէրիյէ, տէվէթի ալիլէնին ատալէթ ու ազամէթինէ լէքէ կէթիլմիշ օլտուգտան պաշգա, պիզգաթ Ամերիգա ճիւսհուրիյէթի շան ու շէրէֆինէ տախի թօգուլմուշ օլաճագլարընտան, պիւլիւք մէսուլիյէթ թահթընտա գալաճագլարընտա շիւբէ եօգ տուր. չիւնքի Ամերիգա ճիւսհուրիյէթի, հագգանիյէթ նէգտինտէ մէզհէպ ֆարգը արամագլըք դաթան գապուլ իթմէզ վէ իտէմէզ, զերա գալանինի մէշուաւսընա գարչը տըր:

Վագաա պու սէնէլէրէ կէլինճէյէ գատար, գաթօլիք վէ բրօթէսթան միսիօնարլարը վէ օպիր մէմուլարը, շու եապու տէվէթ իսմինէ կիզլի վէ աշիքեար պաղը իշէր պէճէրմիլէր տիր. լաքլն, պուլունտա թագսիլաթ պաշլըճա պիզիմ էհալիմիզ իլէ բաթիլիքսանէնին կէվէքլէք վէ վագիլիքսանինտէ օլմուշ տուր. չիւնքի քէնտի հուգուգլարըն թասաւհուպա չըգըշմալըլարընտան, պաղը մէմուլար, նիեաթը խայրիյէթաեաթը օալթանաթը սէնիյէյէ գարչը, պաղը մէրթէպէ իլթիմալը իշէր կէօրմէկէ իճթիսար իթմիլէր տիր. հալ պու քի շիմտի, միլէթիմիզ զագէթալարը մըգտալը քիֆայէտէ հէրքէսին կէօլիւնիւ աշմըշ, Սահմանադրութիւն մէպտէսի, հուգուգ նէ իտուկին հէրքէսէ թանթաթըլմըշ, վէ շիմտի տիւնեաեա հիւքմ իթմէքտէ օլան հուրիյէթ, մէտէնիյէթ, վէ մէնիյաթը գաթիլիք վէ ումուլիյէթ բուհու, հէր քէսի կիւնտէն կիւնէթէնվիր իյլէմէյէ պաշլամըշ տըր, վէ պուլունտան սօնրա տահա զեհատէ պաշլաեաճաղընտա, վէ էօյլէ միսիօնարլարըն բապուլարընը էլիլիլէ վիլէճէկիլտէ շիւբէ ճայիզ տէյիլ տիր:

— Չատիկ հէնկեամընտա փրկիլտէ վէֆաթ իթմիշ օլան, վէ ազլընտա խիֆֆէթի պուլունտան Համբարձում Գալֆաեանըն բուհու իշին խաս-քէօյլիւ Գէդէոն աղա մարիֆէթիլի փրկիլ պիշալէկեանընա 100 դուրուշ իհտա օլունտուղուն մա թէշէքքիւր իլան իտէրիզ:

ՍԱՀԻԳ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԷՊԱՆՔ ԶԵՐԱԼՏՈՐ ԹԱԳԱՆԵՍԻՆՏԻ
ՓԵՌՈՒՆԵԱ ՅՈՒՐՈՒ ԵՈՒՆ, ԵՐԵՎԱՆ ԵՐԵՎԱՆ
ՊԵՐՏԵՐԻՆԻ ԿԱՐԱՊԵՏՈՐ ԿԱՐԱՊԵՏ 1867: